A MI KOPONYÁNK.

Írta: JÁSZAI MARI.

Azért kisebb-e azzal az „egyharmaddal” a mi asszonyt agyvelőnk, mert a férfiak a teremtetésünk óta nem engedték azt használnunk, nehogy mi járjunk túl az ő eszükön, vagy ezt is csak ránk fogják, mert hiszen ők mérecsgélték és mondhattak annyi unciát, amennyit a saját érdekükben jónak láttak konstatálni — ámbár nem hiszem, hogy Lenhossék bácsi akkora ellenségünk lett volna, neki nem volt rá oka, ismertem az élete párját — vagy csakugyan a természet tartotta vissza azt a hiányzó harmadot, bölcsességből, olyan hivatásra szánva bennünket, amelynek nem vetnénk alá magunkat ha, — mint mifelénk mondjuk, — ki volna mind a négy fertályunk?

A koponyánk belsejét még nem láttam, de ha a külsejét nézem és az után ítélek, akkor jaj nekünk!

Ha akkora a különbség a fejeink belseje, mint a külseje között: akkor megijedünk és féltjük az egész jövő generációk szellemi nívóját, mióta tudjuk, hogy azok lélekbeli tehetségeiket az anyától is öröklik. Mert miben különbözünk így lenézett, lesajnált, vad nővéreinktől, akik semmivel sem raknak több tücsköt-bogarat a fejükre, mint mi. Igaz, hogy ők nem is követelnek szavazati jogot, mint mi.

Nehogy azonban valaki rám olvassa, hogy én vizet prédikálok és – cifra kalapban járok!

Szó sincs róla! Én a magam kalapjait is mindig úgy szégyenlem, mint a többi asszonyságét, de egyszerű kalapot Budapesten nem kapok. Ha pedig férfias kalapot teszek föl, mint az északiak, finn, dán, norvég asszonyok, akkor mindenki megfordul utánam és nevet; ez pedig nekem annyira kényelmetlen, hogy inkább viselem a budapesti divatot, amelynek a fejemhez semmi köze. Nem véd nyáron a nap és télen a fagy ellen.

Divát! Viseljük, mert divat. Mert párisi.

Ha a budapesti hölgyek tudnák, hogy Párisban az igazi előkelő nő gyalogjáráshoz,

sohasem tesz föl „fantasie”-kalapot, tollas, madaras, virágos isten-csudákat, hanem jár egyszerű, fejéhez simuló kis kerek, vagy keskeny karimájú kalapban, amit a divat évtizedeken át alig befolyásol és amit Budapestre sohasem hoz a marchande-de-modes, mert az nem „mutat”; ha ezt tudnák, hiszem, hogy ők is így tennének. A párisi művelt nő csak délután és csak kocsiban hord strucctollas kalapot. Utcán, gyalog soha.

Mihozzánk, a Balkánra *hozzák* a félvilági hölgyek kalapjait, mint a színházaink a nekik való színdarabokat.

A választójogunkkal várjunk addig, míg mi is a kalapunk mellé tűzhetjük a kortestollat és azt nem takarja el ott a strucctoll.

De lám: most hogy ezt írom, egyszerre előttem teremnek a választások képei. Látom a föllobogózott kocsikat, melyek szállítják szavazójoggal fölruházott, magasabb rendű polgártársainkat férfijogaik gyakorlására.

Igen lélekemelő látvány.

Kipirosodott arccal, bizonytalan vigyorgással pislognak, súlyos szempilláik alól vérben forgó szemeikkel maguk körül ezek a felsőbb lények; a fejük oldalt nyeklik, a karjuk kifityeg a lobogós fiakkerből, úgy lötyögtetik őket, szemérmetlen jókedvükben, a nemes honatyák a városon végig valószínűleg csak azért, mert gyalogszerrel nem találnának oda a szavazóládához. Nem, csakugyan nem vagyunk egy színvonalon álló lények, én meg ők, gondolom magamban és az a tréfás ötlet ingerel, ha ugyan elbírnám alkohol- és dohánylégkörüket, hogy közel menve hozzájuk egy cseppet kikérdezzem a világ urait, polgári jogaik és kötelességeik felől?

Szeretnék szóba állni velük és kivenni belőlük, hogy mennyivel intelligensebb és hasznosabb tagjai ők annak a társadalomnak, melynek eme kiváltságait és jogait azok fölött az asszonyok fölött élvezik, akik például X-szerte nagyobb szellemi vagy kézbeli munkával, X-szerte nagyobb erkölcsi és anyagi felelősség terhével küzdve, X-szerte nagyobb adót fizetnek az államnak? És akiknek sorsa fölött, szintén ők, a tucatszámra beterelt szavazópolgárok, hívatvák dönteni,

Azonban ne csaljunk. Se mást, se magunkat. Magunkat éppen ne.

Az asszonyok f ö l é t ne hasonlítsuk össze a férfipolyvával. Ez nekünk asszonyoknak sem tisztesség.

Az egyik részen a kivételek, a másikon a közönséges többség, vagy éppen az alja, ez nem összehasonlításra való anyag.

A kivétel, akár férfi, akár nő, mindig *kiküzdi* a maga fölényét.

A nagyobb tudással pedig, melytől – határtalan hála legyen érte a sorsnak! – már senki sincs elzárva, mindig több és több asszony foglalhatja el a társadalomban megillető helyét.

De ezek a sikerek ne tegyenek elbízottakká és túlkapókká bennünket.

Érjük be azzal a természetes sikerrel, hogy a kivételek érvényesüljenek; mert bizony mondom, hogy a tanulásban a versenyt a gyakorlott férfi-elmével és bátran hozzátehetem, fizikummal, még az erősebb átlagasszony sem bírja meg. Fájdalom, az utóbbi tíz esztendő alatt, ifjú tanulóleányoknak oly súlyos percentjét láttam a tudomány művelésének áldozatául esni, mely kegyetlen bizonyítványa szavaim igazságának. De talán, talán, évszázadok folytonos gyakorlata folytán, az asszony koponyája is megtömörül, megsúlyosodik, annyira, hogy versenyre kelhet a férfinemmel, anélkül, hogy magában éppen kárt tenne.

Addig és azalatt, marad a nőkérdés a munkaelosztás kérdése, olyanformában, mint azt ma a társadalom már gyakorolja, A nőkérdésnek különben egyik legellenszenvesebb oldala az a türelmetlenség, amivel tárgyalják és föltolják.

Nehogy arra gondoljon valaki ennél a passzusnál, hogy én az asszonyt teljesen a férfi kényére utalom. Ezt nem is hiheti rólam, aki megtudja, hogy én magam, tizenegy éves koromtól fogva, saját erőmre támaszkodva, segítség és protekció nélkül éltem az éltemet.

Ha átalakulásnak kell végbemennie, azt csak a természet hajthatja végre, A természet pedig nem siet és mindig logikusát hoz létre, A természettudósok is csak egyetlen-egy „hamis experimentumot” vethetnek a szemére: de ez a botlása a természetnek már régecskén történt. Már három millió éve annak, hogy jóvá tette! Vagyis: kipusztította az élők sorából tévedésének szégyenfoltját, az Atlantosaurust, mellyel azt a félszeg tréfát követte el, hogy harmincezer kilogramm súlyával szárazföldre helyezte lakosnak, A vízben élhetett volna, mert abban nem érezte volna a súlyát, A szárazon kipusztult.

Ne maradnánk mi meg az elemünkben? Mihálykovics, a nagy tudós olyan csúnya jövőt jósol a férfival egyformán dolgozó asszonynak: görbe hát — kopasz fej. Ámbár, ki kell mondanom, hogy azt még akkora tudósnak sem hiszen el, mint Mihálykovács, akinek pedig a volt berlini rektora és tanára később itt Budapesten, egy előadása után — kezet csókolt!

De azt még neki sem hiszem el, hogy az ő hajuk csupán a tudományok művelésétől távolodik el érdemdús fejükről. Három millió esztendő óta a Természet is megokosodott, nem fog oktalanságot elkövetni az asszony továbbfejlesztésében.

Bízzunk benne. A magot elvetettük, művel-

jük a földjét úgy, mintha túl akarnók szárnyalni a férfit tudásban, erőben és erényekben.

De miután addig még van egy kis idónk, nézzünk szét magunk között.

Nézzük meg, mi jogosít bennünket az egyenlőség oly vehemens követelésére.

Hadd ismételjem azonban előbb ezen a helyen azt, amit egyszer már pár szóval ebben a kérdésben elmondtam: hogy ha a férfinak jó sorsa van, azt úgyis velünk osztja meg, ha fölöslege van, azzal úgyis minket ékesít föl; ha tűzhelyt, fészket verhet, abban úgyis asszonyt melenget. Viszont, ahány férfit elütünk ügyeskedésünk, vagy tehetségünkkel egy-egy kenyérkereső állástól, annyit fosztunk meg a családalapítás képességétől, annyi leányt a családanyaság egészséges hivatásától.

Mert azok a családalapító férjek, akiket állásba jutott hölgyek vesznek maguknak a tűzhelyük mellé, egyelőre, még nem bírják sem tiszteletünket, sem rokonszenvünket.

„A ruha teszi az embert.” Nézzük hát meg először a külsőnket: az öltözködésünket! Szégyenletesen oktalan az európai nő ruhája – éppen a kevély európaié! – a khinai, a japán, a török mellett! A célszerűnek meg éppen az ellentéte. A szépnek a torzképe. Vastagítja a vastagot, soványítja a soványát. A japánt, khinai khiton, a régi görögökéhez hasonlóan, kiegyenlíti hosszú vonalával a kövér test formátlanságát, kitölti a csontos test hiányait. Legfőbb érdemét pedig, alig merem szóvá tenni, mert ez egy egész kötetet involvál: nincs alávetve divatnak! Mégis mindenik asszonyon más. Egyént. Eredeti!

Viselhetünk mi oly becses, valódi nehéz selyem és művészileg hímzett ruhákat, mint ők, akik azokat anyáik, nagyanyáik, dédanyáiktól kincsek gyanánt öröklik ?

Mi? Szánalmas életünknek egyharmadát a szabóinkkal való küzködésben töltjük el, hogy félig-meddig sikerült vagy nem sikerült rongyainkat tőlük, szörnyű pénzért kicsikarjuk. Először a szabóinktól a ruháinkat, azután férjeinktől az árát! És sokszor milyen áron!

És ez a lelki testi gyötrelem minden évadban ismétlődik! Elégtelen fizikumunk összes energiáját utálatos „divatos” rongyaink beszerzésére vesztegetjük. Fiatal férfiak emiatt a csapás miatt nem mernek idejében megházasodni. Kísértsük meg elképzelni, mi európai nők, mennyi megtakarított i d ő t és pénzt jelent a kelettek változatlan formájú ruhája ?

És mily valódi, értékes szöveteket viselhetnek, nem máról-holnapig tartó, örökös utánzatokat, szégyenletes olcsó cafatot, ami okvetlenül visszahat a lelkületünkre, a jellemünkre is. A jelszó: csak sokat mutasson. Olcsó pénzért sokat mutasson. Piha! milyen lealázó csalás, örökös csalás !

Nevetségesek, és rabszolgák vagyunk divatrongyaink révén.

„Nagysád kissé „erős” csípőben”, mondja markába nevetve a szabónk, mert azt a kifejezést, hogy „kövér” meg „vastag,” ami az igazság, azt nem bírjuk meg. És azt kívánjuk, hogy komolyan vegyenek bennünket?

Vagy törekszünk komoly emberi jogokért és akkor nem maradhatunk irrezonábilis bábuk; vagy szétkócoljuk a hajunkat, mint a vadak, madarakat, bogarakat tűzünk bele és keressük a férfiak kedvét, akik eddig ilyeneknek neveltek bennünket. Így is vették hasznunkat.